

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa K. Ł. i M. Ł.
przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej "M." w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 grudnia 2020 r.,
na skutek skarg kasacyjnych powoda K. Ł.
i powódki M. Ł.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 28 maja 2018 r., sygn. akt VI ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania,**
- 2) nie obciąża powodów kosztami postępowania kasacyjnego,**
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...)
na rzecz radcy prawnego M.O. kwotę 1.800 (jeden tysiąc
osiemset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i
usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej
powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym,**
- 4) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...)
na rzecz radcy prawnego J.D. kwotę 2.700 (dwa tysiące
siedemset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i
usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej
powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 maja 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powodów K. Ł. i M. Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 4 sierpnia 2016 r. oddalającego ich powództwo skierowane przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej „M.” w W. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie ustanowienia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w W. przy ul. M. ewentualnie o zapłatę odszkodowania w kwocie 539.120 zł z ustawowymi odsetkami w związku z nie ustanowieniem na rzecz finansującego spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu.

U podstaw rozstrzygnięcia legło stwierdzenie, że doszło do skutecznego - na podstawie art. 491 k.c. - odstąpienia od umowy przedwstępnej budowy lokalu mieszkalnego. L.Ł. nie uregulował bowiem całej kwoty tytułem wkładu budowlanego mimo wyznaczenia dodatkowego terminu na uiszczenie należności. Poprzednik prawny powodów uiścił jedynie kwotę 147.403,88 zł, w sytuacji gdy całkowitą wartość wkładu ustalono na kwotę 161.148,40 zł. Roszczenie odszkodowawcze powodów jest natomiast przedawnione (odstąpienie od umowy miało miejsce 17 stycznia 2000 r., pozew został wniesiony 24 października 2013 r.), nie doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia, a zgłoszenie zarzutu przedawnienia w okolicznościach sprawy nie stanowi nadużycia prawa podmiotowego (art. 5 k.c.).

Od wyroku Sądu drugiej instancji powodowie złożyli skargi kasacyjne.

Powód K. Ł. wnosząc o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na jej oczywistą zasadność argumentując, że uchybienia jakich dopuścił się Sąd drugiej instancji w zakresie naruszenia prawa materialnego i przepisów postępowania mają charakter kwalifikowany. Wyrok spowodował bowiem, że powodowie zostali pozbawieni możliwości uregulowania stanu prawnego lokalu, w którym od lat zamieszkują, a który powinien im przysługiwać z uwagi na zawartą przez ich poprzednika prawnego umowę z pozwaną i uiszczenie przez niego wynikającej z tej umowy kwoty.

Pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Powódka M. Ł. wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do potrzeby rozstrzygnięcia problemu dotyczącego uznania niepodzielności świadczenia wzajemnego spółdzielni polegającego na wybudowaniu lokalu mieszkalnego na warunkach spółdzielczego własnościowego prawa oraz niepodzielności świadczenia osoby finansującej budowę lokalu na takich warunkach. Ponadto - zdaniem skarżącej - skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż uchybienia których dopuścił się Sąd Apelacyjny w zakresie naruszenia prawa materialnego i procesowego mają charakter kwalifikowany.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódki pozwana wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżących, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych

spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl., z dnia 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl., z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl., i z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Skarga kasacyjna powódki nie spełnia tych wymogów. Skarżąca ograniczyła się do zarysowania swoich wątpliwości na kanwie kilku orzeczeń Sądu Najwyższego nie przeprowadzając analizy stanowiska doktryny ani aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego w tym przedmiocie, w tym w kontekście przepisów prawa spółdzielczego w kształcie istotnym dla roszczenia powodów. Argumentacja skarżącej jest ogólnikowa i jako taka nie wykazuje, że w sprawie ujawniły się zagadnienia wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, których wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa.

Ponadto, wątpliwości skarżącej zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego w którym - dostrzegając wcześniej występujące rozbieżności w orzecznictwie, powstałe na tle umów dotyczących zbycia nieruchomości (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2013 r., V CSK 260/12, OSNC - ZD 2014, nr C, poz. 49) - przyjęto, że dopuszczalne jest odstąpienie od umowy wzajemnej ze względu za zwłokę ze spełnieniem części świadczenia podzielnego także wtedy, gdy świadczenie jednej ze stron jest niepodzielne. Wyłączenie możliwości wykonania uprawnienia do odstąpienia od umowy w przypadku, gdy świadczenie wierzyciela jest niepodzielne, a świadczenie dłużnika podzielne poważnie naruszałoby godny ochrony interes wierzyciela, który - co do zasady - nie

może odmówić przyjęcia części świadczenia pieniężnego spełnionego w terminie (art. 450 k.c.) (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015r., III CZP 83/15, OSNC 2016, nr 12, poz. 142, por. także uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1993 r., III CZP 156/93, OSNC 1994, nr 6, poz. 128).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosków o przyjęcie skarg kasacyjnych do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by były one - w powyższym rozumieniu - oczywiście uzasadnione. Skarżący odnieśli tę przyczynę kasacyjną do zarzutów naruszenia prawa procesowego i materialnego ujętych w ramach podstaw kasacyjnych, ale w przedstawionym uzasadnieniu wniosku brak jest takich argumentów, które wskazywałyby na rażące naruszenie prawa w ustalonym przez Sąd drugiej instancji i wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Powód we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie uwzględnił, że skarga kasacyjna winna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu elementów kreatywnych skargi. Skarżący powinien był podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona i w czym - w jego ocenie - wyraża się ta „oczywistość,” czego nie uczynił. Powód odwołując się do zarzutów sformułowanych w podstawach skargi domaga się w istocie analizy podstaw skargi na etapie przedsądu, co jest niedopuszczalne. Pomija również, że skarga

kasacyjna jest instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie instrumentem kontroli ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Weryfikacja ustaleń faktycznych na etapie postępowania kasacyjnego - do czego w istocie zmierza powód - negując wiążące Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym ustalenie, że jego poprzednik prawny nie uiścił pełnego wkładu budowlanego, co skutkowało powstaniem uprawnienia do odstąpienia od umowy na podstawie art. 491 k.c. jest niedopuszczalna. Należy przy tym podkreślić, że przy orzekaniu o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy bada jedynie wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego motyw, nie wnikając w treść podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl., i z dnia 15 marca 2019 r., IV CSK 376/18, niepubl.).

O oczywistej zasadności skargi nie może świadczyć wskazywane przez powódkę M. Ł. we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nieprawidłowe zastosowanie art. 491 § 1 i 2 k.c., skoro kwestie tę skarżąca uczyniła jednocześnie przedmiotem problemów wykładniczych, co pozostaje w logicznej sprzeczności (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, niepubl. i z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, niepubl.). Ponadto stanowisko powódki, że nie jest możliwe odstąpienie od umowy wzajemnej w razie zwłoki w spełnieniu części świadczenia, jeżeli świadczenie drugiej strony jest niepodzielne, jest sprzeczne ze stanowiskiem prezentowanym w wyżej przytoczonej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 83/15 - nie dowodzi zatem oczywistej zasadności skargi - w przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozumieniu tego pojęcia. Spełnienie tylko części zobowiązania pieniężnego w terminie, a pozostawanie z resztą świadczenia w zwłoce może być potraktowane jako zwłoka w wykonaniu całego zobowiązania z punktu widzenia godnego ochrony interesu wierzyciela (art. 354 § 1 i art. 491 § 1 k.c.).

O oczywistej zasadności skargi nie przekonuje także stanowisko Sądu Apelacyjnego dotyczące nie przerwania biegu przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem poprzez oświadczenie zawarte w pozwie o zapłatę, w której pozwana stwierdziła, że powód jest członkiem Spółdzielni i korzysta ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego, jest zatem

zobowiązany uiszczać opłaty związane z eksploatacją tego lokalu. Motywy rozstrzygnięcia nawiązują w tym zakresie do zarzutów apelacji (k. 924 - 926), a w konkluzji zostały odniesione do treści art. 123 § 1 pkt 2 k.c. Wbrew stanowisku skarżącej uzasadnienie zaskarżonego rozstrzygnięcia nie potwierdza także tezy o rażącej wadliwości jego konstrukcji z perspektywy regulacji art. 328 § 2 (aktualnie 327¹ § 1) w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz o nie odniesieniu się do zarzutów apelacji w takim zakresie, w jakim było to niezbędne z perspektywy oceny zasadności apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.). Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się konsekwentnie, że naruszenie art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może być zarzucane w skardze kasacyjnej tylko wyjątkowo, gdy wady uzasadnienia uniemożliwiają dokonanie kontroli kasacyjnej z uwagi na jego sporządzenie w sposób nie pozwalający na zorientowanie się w przyczynach natury faktycznej i prawnej, które legły u podstaw rozstrzygnięcia (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2000 r., I CKN 272/00, niepubl. i z dnia 14 listopada 2000 r., V CKN 1211/00, niepubl.).

Oczywista zasadność skargi nie może także polegać na pozbawieniu powodów prawa do odszkodowania, mimo wniesienia całego wkładu budowlanego, skoro z wiążącej Sąd Najwyższy podstawy faktycznej rozstrzygnięcia wynika, że wkład budowlany nie został w całości uiszczony, co było podstawą odstąpienia od umowy. Zaznaczenia wymaga, że przedmiotem sprawy było zobowiązanie pozwanej do ustanowienia na rzecz powodów spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego ewentualnie wypłacenie odszkodowania za niewykonanie tego obowiązku, a nie żądanie zwrotu uiszczzonego przez poprzednika prawnego powodów wkładu budowlanego.

W konsekwencji argumentacja przytoczona we wnioskach o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wykazuje tezy, że zaskarżone orzeczenie stanowi konsekwencję kardynalnych błędów, których efektem jest orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skarg kasacyjnych powodów do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. uznając, że za nieobciążaniem powodów tymi kosztami przemawia ich trudna sytuacja materialna, życiowa i stan zdrowia, a także charakter sprawy.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 6 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. z 2019 r., poz. 68), różnicując wysokość przyznanej pełnomocnikom kwoty w związku z uczestnictwem pełnomocnika powódki w postępowaniu przed sądem drugiej instancji.

jw